

Strategija za Republiku Hrvatsku

2023.-2028.

odobrena na sjednici Upravnog odbora od 10. svibnja 2023.

European Bank
for Reconstruction and Development

Zbog jednostavnijeg uvida u sadržaj, EBRD je osigurao prijevod izvornog teksta dokumenta. EBRD je vodio računa o vjerodostojnosti prijevoda, ali ne može jamčiti ili u potpunosti stajati iza apsolutne preciznosti prijevoda. Oslanjanje na verziju prevedenog dokumenta, čitatelj preuzima na vlastitu odgovornost. EBRD, njegovi zaposlenici ili predstavnici ni u kojem slučaju ne mogu odgovarati za eventualne netočnosti, pogreške, propuste, nedostatke, manjkavosti i/ili izmjene bilo kojeg dijela prijevoda, bez obzira na razloge koji su do toga doveli, ili za štetu proizašlu iz istog. U slučaju bilo kakvih odstupanja ili proturječnosti između engleskog izvornika i prijevoda, mjerodavna će biti engleska verzija.

Sadržaj		Pojmovnik ključnih izraza			
Sažetak	4	APZG	Akcijski plan za zelene gradove	NBFI	Nebankovna financijska institucija
Ukratko o EBRD-u u Hrvatskoj	5	ASB	Savjetodavni program za MSP	NDC	Nacionalno utvrđeni doprinosi
I. Provedba prethodne Strategije (2017.-2022.)	6	BDP	Bruto domaći proizvod	NEKP	Nacionalni energetske i klimatski plan
Ključni tranzicijski rezultati ostvareni tijekom provedbe prethodne strategije	6	BDV	Bruto dodana vrijednost	NPK	Neprihodonosni krediti
Provedbeni izazovi i ključne pouke	8	DP	Poduzeća u državnom vlasništvu	NPOO	Nacionalni plan oporavka i otpornosti
II. Gospodarski kontekst	9	EIB	Europska investicijska banka	NRT	Najbolja raspoloživa tehnika
Makroekonomski kontekst i izgledi za strategijsko razdoblje	9	EiS	Okolišni i socijalni	OCD	Organizacija civilnog društva
Ključni tranzicijski izazovi	10	EnU	Energetska učinkovitost	OECD	Organizacija za gospodarsku suradnju i razvoj
III. Prioriteti Vlade i uključivanje dionika	12	EU	Europska unija	OIE	Obnovljivi izvori energije
IV. Utvrđivanje prioriteta Strategije za Republiku Hrvatsku	13	FI	Financijska institucija	OTU	Očekivani tranzicijski učinak
V. Okvirni pregled aktivnosti i željenih rezultata	14	GEFF	Instrument za financiranje zelenog gospodarstva	PFI	Partnerska financijska institucija
VI. Plan komplementarnosti međunarodnih partnera u poslovnim područjima EBRD-a	17	GLV	Globalni lanci vrijednosti	PFT	Program financiranja trgovine
VII. Provedbeni rizici i okolišne i socijalne implikacije	18	GOU	Godišnji obujam ulaganja	PIU	Proizvodnja i usluge
VIII. Procjena donatorskog sufinanciranja	19	HAC	Hrvatske autoceste d.o.o.	PU	Područni ured
Prilog – Politička ocjena	20	HANFA	Hrvatska agencija na nadzor financijskih usluga	PUOD	Procjena utjecaja na okoliš i društvo
		HBOR	Hrvatska banka za obnovu i razvitak	PZG	Prelazak na zeleno gospodarstvo
		HEP	Hrvatska elektroprivreda	RK	Rizični kapital
		IEA	Međunarodna agencija za energiju	SEB	Srednjoeuropske i baltičke države
		IiR	Istraživanje i razvoj	SKO	Strateški i kapitalni okvir
		IKT	Informacijska i komunikacijska tehnologija	SOO	Strukovno obrazovanje i osposobljavanje
		ILO	Međunarodna organizacija rada	SP	Staklenički plin
		IPC	Indeks potrošačkih cijena	SRP	Službena razvojna pomoć
		IPO	Inicijalna javna ponuda	TMT	Tehnologija, mediji, telekomunikacije
		IPR	Instrument podjele rizika	TP	Tehnička pomoć
		ISU	Izravna strana ulaganja	TS	Tehnička suradnja
		IT	Informacijska tehnologija	TUP	Tranzicijski učinak portfelja
		ITP	Industrija, trgovina i poljoprivreda	VCCP	Program za konkurentnost lanaca vrijednosti
		JPP	Javno-privatno partnerstvo	WiB	Program za poduzetnice
		MFI	Međunarodna financijska institucija	YiB	Program za mlade u poduzetništvu
		MMSP	Mikro, mala i srednja poduzeća	ZEB	Zgrade nulte emisije
		MOO	Mehanizam za oporavak i otpornost	ZP	Zemlje poslovanja
		MoR	Memorandum o razumijevanju	ZSE	Zagrebačka burza
		MSP	Mala i srednja poduzeća		

U razdoblju od donošenja prethodne Strategije za RH, Hrvatska je ostala predana načelima iz članka 1. Sporazuma o osnivanju Banke i dosljedno ih primjenjuje.

Kao najmlađa članica Europske unije (EU-a), Hrvatska je 1. siječnja 2023. postala članica europodručja te je ušla u schengensko područje i nalazi se u uznapredovanom stadiju pregovora o pristupanju OECD-u.

Hrvatska je na dobrom putu da sa sadašnjeg, trgovini i uslugama okrenutog gospodarstva prijeđe na model održivog rasta. Međutim, i dalje znatno zaostaje za mnogim zemljama članicama EU-a. Otpornost su na dodatnu kušnju stavili trojaki šokovi koji su joj zadali potresi iz 2020., pandemija COVID-a i rat koji bijesni u Ukrajini. Tranzicijski jazovi osobito su izraženi u području konkurentnosti (pri čemu je gospodarstvo obilježeno snažnim oslanjanjem na trgovinu i turizam, znatnim sudjelovanjem države i složenim poslovnim okruženjem), zelene tranzicije (Hrvatska kotira dobro u odnosu na usporedive zemlje, ali je suočena s izazovom diverzifikacije i na druge obnovljive izvore osim hidroenergije), dobrog upravljanja (s obzirom na široku prisutnost države i slabe administrativne kapacitete za iskorištavanje sredstava EU-a na državnoj i lokalnoj razini te potrebu za stvaranjem održivih institucija koje će biti kadre planirati, ulagati i upravljati budućom urbanom infrastrukturom i uslugama) i uključenosti (uz nisku stopu sudjelovanja na tržištu rada i visoku stopu nezaposlenosti mladih).

EBRD može pomoći u osnaženju domaćeg privatnog sektora, podržati Hrvatsku na putu ka ispunjenju ambicioznih klimatskih ciljeva EU-a te surađivati s Vladom i lokalnom samoupravom na provedbi Nacionalnog plana oporavka i otpornosti (NPOO-a) i iskorištavanju znatnih sredstava iz EU-a fondova koji pristižu u zemlju. Poblize, uspješno korištenje sredstava Mehanizma za oporavak i otpornost (MOO) i provedba s time povezanih reformi bit će presudni za ostvarenje tranzicijskih učinaka i jačanje otpornosti i konkurentnosti javnog i privatnog sektora u Hrvatskoj, a dat će i vjetar u leđa EBRD-u u nastojanjima da ojača svoju podršku i nastavi osiguravati najviši mogući stupanj komplementarnosti. Kao i dosad, Banka će i dalje stavljati težište na stvaranje ravnopravnih uvjeta za domaći privatni sektor, daljnje „ozelenjivanje” gospodarstva te pomaganje državnim i lokalnim vlastima da prebrode šokove izazvane potresima i COVID-om i promiču uključivi rast. Nastavak strateškog partnerstva s drugim MFI-ovima i donatorska potpora u obliku bespovratnih sredstava za tehničku pomoć bit će ključni kako bi Banka u razdoblju od 2023. do 2028. mogla ostvariti sljedeće strateške prioritete za Hrvatsku:

- ojačati **konkurentnost** kroz inovacije, digitalizaciju i dobro upravljanje;
- ubrzati **prelazak** Hrvatske na **zeleno gospodarstvo** i njezino usklađivanje s Pariškim sporazumom;
- povećati **otpornost** kroz **uključivanje** i pojačano **sudjelovanje** dionika.

Ukratko o EBRD-u u Hrvatskoj

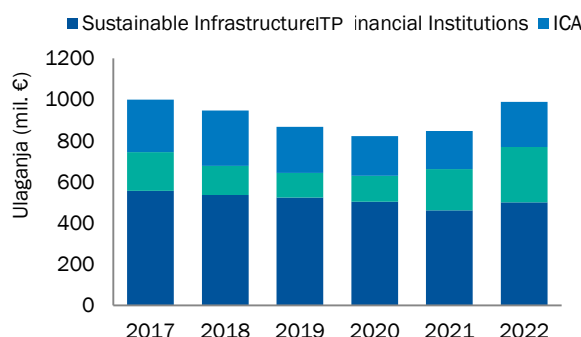
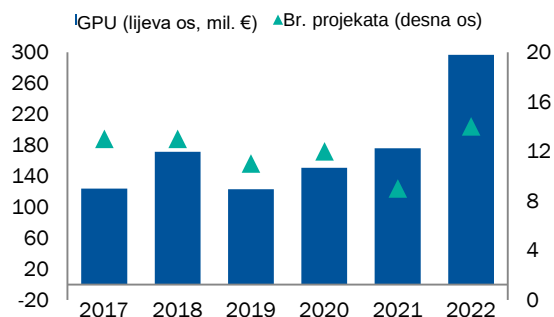
European Bank
for Reconstruction and Development

Investicijske aktivnosti EBRD-a u Hrvatskoj (stanje u 2022.)

Portfelj	989 mil. €	Aktivni projekti	89
Udio vlasničkih ulaganja	9%	Operativna imovina	808 mil. €
Udio privatnog sektora ¹	81%	Neto kumulativna ulaganja	4.456 mil. €

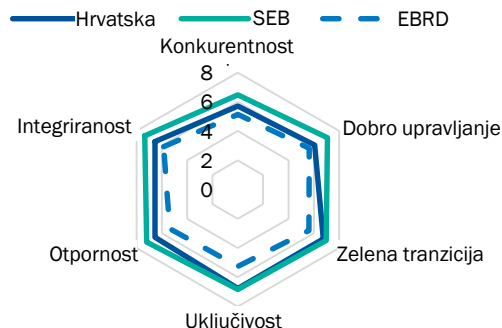
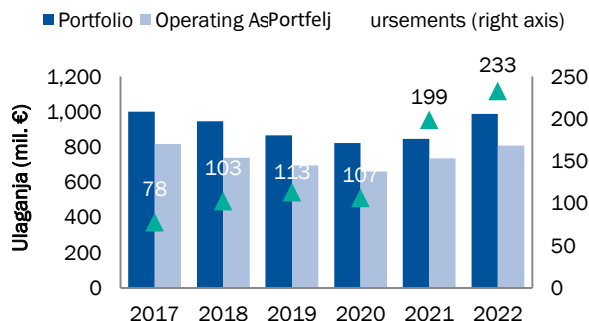
Godišnji obujam ulaganja i broj projekata

Struktura portfelja

Dinamika portfelja

Tranzijski jazovi²

Podaci o kontekstu u Hrvatskoj

	Hrvat-ska	Komparatori
Br. stanovnika (u milijunima) ³ (2020.)	4,05	Mađarska (9,8) Bugarska (6,9) Slovačka (5,5)
BDP po stanovniku (PKM, USD) ³ (2020.)	28.535	Mađarska (3.144) Bugarska (23.739) Slovačka (33.061)
Br. novoregistriranih poslovnih subjekata na 1.000 stanovnika ⁴ (2020.)	4,4	Mađarska (4,0) Bugarska (1,4) Slovačka (5,1)
Nezaposlenost (%) ⁵ (2021.)	7,6	Mađarska (4,0) Bugarska (5,3) Slovačka (6,8)
Nezaposlenost među mladima (%) ⁵ (2021.)	21,9	Mađarska (13,5) Bugarska (15,8) Slovačka (20,6)
Sudjelovanje žena na tržištu rada (%) ⁵ (2021.)	45,8	Mađarska (52,8) Bugarska (49,0) Slovačka (55,1)
Energ. intenzivnost uk.potr.en./BDP (GJ/2015., \$) ⁶ (2019.)	6,4	Mađarska (7,6) Bugarska (13,2) Slovačka (7,2)
Intenzivnost emisija/BDP (kg CO2/2015., \$) ⁶ (2020.) ⁶	0,3	Mađarska (0,3) Bugarska (0,6) Slovačka (0,3)

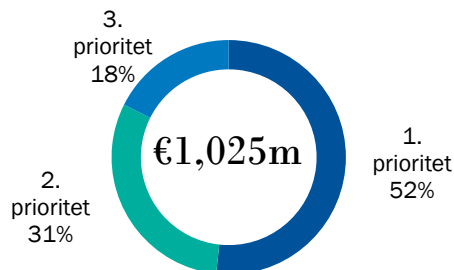
1 Kumulativna ulaganja Banke: udio u portfelju na petogodišnjoj kontinuiranoj osnovi; 2 Usp. EBRD, Izvješće o tranziciji 2022.-2023.; 3 MMF, Prognoze za svjetsko gospodarstvo; 4 SB, Anketa i baza podataka o poduzećima; 5 ILO; 6 IEA

1. Provedba prethodne strategije za RH (2017.-2022.)

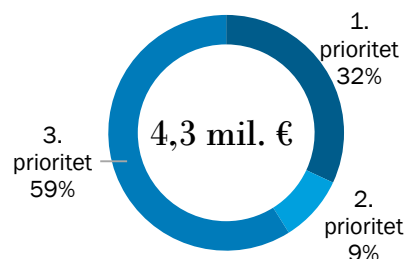
1.1. Ključni tranzicijski rezultati ostvareni tijekom provedbe prethodne strategije (1/2)

Strateško usklađivanje 2017.-2022.

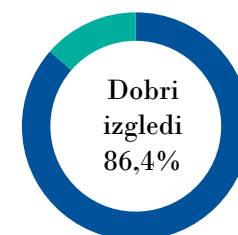
Godišnji obujam ulaganja (GOU)

Tehnička pomoć i bespovratna sredstva za ulaganja

Ostvarenje tranzicijskog učinka¹

1. prioritet

Potpore konkurentnosti privatnog sektora poticanjem inovacija, poslovne i resursne učinkovitosti te poboljšanjem poslovne klime i ekonomske uključenosti

Ključni kvantitativni rezultati

Pokazatelji rezultata 2017.-2021.

Broj ABS klijenata koji su prijavili povećanje produktivnosti

72

Broj ASB klijenata koji su prijavili povećanje prometa

90

Broj poduzeća kojima upravljaju žene

79

Ključni tranzicijski rezultati

- Poduprli Zračnu luku Zagreb kreditom od 58 mil. € za refinanciranje koncesije i 19 mil. € za obrtni kapital kako bi poduzeću ublažili ograničenja likvidnosti uslijed krize izazvane COVID-om 19.
- Poboljšali rezultate poslovanja osiguravanjem kreditnih sredstava za više klijenata u privatnom sektoru, pa tako i 46 mil. € za Studenac, maloprodajni prehrambeni lanac, 11 mil. € za Mlinar, vodeći pekarski lanac, i 10 mil. € za Lipovljane Lignum d.o.o., društvo kći Grupacije Florian, europskog predvodnika u proizvodnji ploča od masivnog drva.
- Odobrili kreditnu liniju od 100 mil. € Erste banci za financiranje turističkog sektora u sklopu EBRD-ovog Programa za uključivi turizam na istočnom Mediteranu.
- Osigurali 100 mil. € u kreditnim linijama za Raiffeisen Leasing i UniCredit Leasing u Hrvatskoj.
- Uložili 10 mil. € u Inveru, jedan od regionalnih *private equity* fondova pod domaćim vodstvom i s težištem na MSP-ovima.
- Poduprli trgovački centar u Puli vlasničkim ulaganjem od 10 mil. € (zajedno s ENEF-om).
- Suradivali s udruženjem Obnovljivi izvori energije Hrvatske, domaćim operatorom prijenosnog sustava, i drugim sektorskim dionicima radi potpore ulaganjima u obnovljive izvore i pomoći Hrvatskoj na putu ka ostvarenja okolišnih ciljeva do 2030.
- Proveli 96 projekata savjetovanja MSP-ova (od čega 30 u sklopu WiB-a), 18 seminara, edukacija i mentorskih radionica s više od 650 MSP-ova u razdoblju od 2018. do 2021.

1. Ostvarenje tranzicijskog učinka pokazuje koliko je izgledno da će se projektima postići tranzicijski učinak koji se od njih očekivao pri potpisivanju. Izračunano na temelju aktivnog zrelog (> 2 godine) portfelja.

1. Provedba prethodne strategije za RH (2017.-2022.)

1.1. Ključni tranzicijski rezultati ostvareni tijekom provedbe prethodne strategije (2/2)

2. prioritet

Produblivanje financijskih tržišta radi šireg pristupa sredstvima, s naglaskom na razvoj tržišta kapitala

Omogućene transakcije na tržištu kapitala

Ključni tranzicijski rezultati

- Sudjelovali u više izdanja korporativnih obveznica, uključujući ulaganje od 3 mil. € u farmaceutsko poduzeće JGL i od 2,6 mil. € u Atlantic Grupu, domaće poduzeće u sektoru hrane i pića.
- Odobrili 9 mil. € za kunsku obveznicu Erste banke uvrštenu na Zagrebačkoj burzi.
- Uložili u prva izdanja hrvatskih banaka koja udovoljavaju minimalnom zahtjevu za regulatorni kapital i prihvatljive obveze (MREL-u) i dosad prvo međunarodno izdanje obveznica Erste banke (89 mil. €) te domaće privatno plasirano izdanje Raiffeisen banke (39 mil. €).
- Proveli studiju izvedivosti za ZSE za razvoj *Progress Market* platforme za promicanje razvoja i pristupa financiranju za potrebe MSP-ova.
- Poduprli platformu „Funderbeam” radi osiguravanja vlasničkoga financiranja domaćih MSP-ova.
- Unaprijedili institucionalni i pravni okvir za domaća tržišta kapitala pružanjem pomoći Ministarstvu financija u izradi zakonodavstva o pokrivenim obveznicama te izmjeni i dopuni Zakona o tržištu kapitala.
- Poduprli HANFA-u i ZSE u izradi novog, pojednostavljenog Kodeksa korporativnog upravljanja za uvrštena društva.

3. prioritet

Promicanje komercijalizacije javnih poduzeća, uključujući poboljšanje korporativnog upravljanja i potporu privatizaciji određenih poduzeća u državnom vlasništvu

Ključni kvantitativni rezultati

Pokazatelji rezultata	2017. -2021.
Br. stanovnika koji uživaju blagodati nove/bolje komunalne infrastrukture	602.116
Uštede vode (m ³ /god.)	1.137.000
Br. provedenih JPP-a ili koncesija	5

Ključni tranzicijski rezultati

- Odobrili HEP-u sindicirani kredit od 43 mil. € za izgradnju novog turbinskog postrojenja s nižim emisijama SP-a (uključujući izradu sveobuhvatnog plana korporativnog upravljanja (CGAP-a)).
- Osigurali 55 mil. € u korist HAC-a, državnog poduzeća za upravljanje autocestama, radi financiranja izgradnje Koridora Vc, glavnog međunarodnog prometnog pravca koji istočnu Hrvatsku povezuje s Mađarskom i BiH.
- Financirali Pulapromet d.o.o., poduzeće za javni gradski prijevoz, kreditom od 5 mil. € radi nabave do 20 novih autobusa na stlačeni plin za potrebe gradskog prijevoza u Puli.
- Zajedno sa sredstvima iz fondova EU-a, sufinancirali poboljšanja infrastrukture u području vodoopskrbe i odvodnje, uključujući 9 mil. € za Vodoopskrbu i odvodnju Zagrebačke županije, 6 mil. € za Odvodnju Poreč, 4,5 mil. € za Odvodnju Zadar i 30 mil. € za Vodovod i kanalizaciju Split.
- Proveli tri projekta s Ministarstvom prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine u okviru Programa Službe EK-a za potporu strukturnim reformama (SRSS-a): (i) Jačanje kompetencija nadzornih i revizijskih odbora u DP-ima; (ii) Uspostava jedinstvenog okvira izvještavanja i praćenja poslovanja državnih poduzeća i (iii) Program aktiviranja i komercijalizacije neoperativne imovine u državnim poduzećima.
- Suradivali s cijelim nizom ključnih domaćih aktera na više programa urbane regeneracije u Puli, Šibeniku, Splitu i Zagrebu.

1. Provedba prethodne strategije za RH (2017.-2022.)

1.2. Provedbeni izazovi i ključne pouke

Kontekst provedbe

U razdoblju obuhvaćenom prethodnom strategijom, Hrvatska je ostvarila daljnji napredak u EU integraciji ulaskom u europodručje i u schengensko područje 1. siječnja 2023. te je 2022. g. započela pregovore o pristupanju OECD-u. Iako su ostvareni znatni pomaci u jačanju višestranačkog demokratskog sustava, učinkovitost pravosuđa i percepcija njegove neovisnosti još uvijek su na niskoj razini u odnosu na usporedive zemlje EU-a, što iziskuje daljnja poboljšanja i reforme. Posljedice krize izazvane COVID-om 19 i dvaju razornih potresa koji su 2020. pogodili Zagreb i Petrinju pogoršale su već ionako izazovno gospodarsko okruženje obilježeno stagnacijom rasta produktivnosti i oslanjanjem na turistički i uslužni sektor. Sveobuhvatne mjere potpore, uključujući diskrecijska fiskalna izdvajanja i opsežnu potporu za likvidnost, ublažile su udar na gospodarstvo i pridonijele snažnom oporavku u 2021., pri čemu je rast BDP iznad očekivanja dosegao čak 13,1%. No na strukturnoj razini i dalje su prisutni znatni izazovi u pogledu niskog rasta potencijalnog outputa (uvjetovanog popriličnom nesklonošću komercijalizaciji i privatizaciji državnih poduzeća), javnih institucija koje valja ojačati (uključujući kapacitete za upravljanje urbanom infrastrukturom i uslugama), suzdržanih ulaganja u inovacije te regionalnih i rodni nejednakosti. Provedba NPOO-a jedinstvena je prilika koja bi zemlji mogla dati vjetar u leđa za ostvarenje zamjetnog napretka u jačanju pravosuđa i javne uprave te promicanju digitalne i zelene tranzicije. Otkako je 1993. počeo s poslovanjem u Hrvatskoj, EBRD je podržao 242 projekta uloživši više od 4,4 mlrd. €.

Provedbeni izazovi

- Oslanjanje privatnog i javnog sektora na bespovratna sredstva EU-a i financiranje po cijeni ispod tržišne ograničavaju prilike za komercijalno kreditiranje.
- Visokolikvidan i dobro kapitaliziran bankarski sektor te povlašteno financiranje privatnog sektora kreditnim linijama EIB-a i HBOR-a.
- Izostanak kontinuiteta u donošenju odluka i nepoznavanje primjera najbolje međunarodne prakse na državnoj, regionalnoj i lokalnoj razini, kao i birokratske prepreke poslovanju i neučinkovitost državnih poduzeća, među ostalim.
- Prilična nesklonost komercijalizaciji / privatizaciji i javno-privatnim partnerstvima, što bi se moglo unaprijediti nakon uspješne provedbe zadaća utvrđenih u MOO-u na području upravljanja.
- Ograničena ulaganja u obnovljive izvore energije uslijed složenog administrativnog okruženja, niske profitabilnosti i okolišnih implikacija.

Ključne pouke i predstojeći koraci

- Daljnje zagovaranje korištenja kombiniranih instrumenata koji počivaju na sprezi kredita, bespovratnih sredstava i savjetodavnih usluga, već prema potrebi, a kako bi se potaknula nova ulaganja. Konstruktivna suradnja s EU-om, EIB-om, HBOR-om i MFI-ovima kako bi se ograničilo narušavanje tržišta i osigurala komplementarnost.
- Potpora uvođenju novih financijskih proizvoda, npr. instrumenata podjele (portfeljnog) rizika.
- Poboljšanje poslovnog okruženja i snažnije jačanje institucionalnih kapaciteta na svim razinama vlasti, kao i daljnja pomoć u radu na restrukturiranju državnih poduzeća na temelju posebnog paketa mjera za angažman na razini javnih politika.
- Daljnje zagovaranje angažmana vlasti za program JPP-a, aktivnosti na razini javnih politika i korištenje vlastitih stručnih kapaciteta u sprezi sa snažnom suradnjom među MFI-ovima. Iako se očekuje da će većina klijenata Banke u području infrastrukture i dalje dolaziti iz javnog sektora, Banka će nastaviti i s promicanjem potpore inicijativama privatnog sektora koje donose dokazanu vrijednost za uložena sredstva.
- EBRD će nastaviti s pružanjem podrške na razini javnih politika kako bi se otklonile prepreke za komercijalno održive projekte u području obnovljivih izvora energije.

2. Gospodarski kontekst

2.1. Makroekonomski kontekst i izgledi za strategijsko razdoblje

Hrvatska – glavni makroekonomski pokazatelji

	2018.	2019.	2020.	2021.	2022. (proc.)
Rast BDP-a (% u odnosu na prethodnu godinu)	2,8	3,4	-8,6	13,1	6,5
Inflacija prema IPC-u (% prosj.)	1,5	0,8	0,1	2,6	10,7
Saldo države (% BDP-a)	-0,1	0,2	-7,3	-2,6	-1,5
Saldo tekućeg računa (% BDP-a)	1,8	2,8	-0,5	1,8	0,3
Neto ISU (% BDP-a) [minus ukazuje na priljev]	-2,1	-1,6	-6,6	-1,4	-5,0
Vanjski dug (% BDP-a)	82,4	74,1	81,8	81,1	60,0
Bruto pričuve (% BDP-a)	...	...	...	...	...
Bruto dug opće države (% BDP-a)	73,2	71,0	87,0	78,4	73,0
Stopa nezaposlenosti (%)	8,4	6,6	7,5	7,6	6,7
Nominalni BDP (mlrd. €)	51,9	54,8	50,5	58,2	62,1

Slabljenje vanjske potražnje i visoka stopa inflacije koče rast BDP-a. Nakon oporavka rasta BDP-a od 13.1% u 2021., gospodarska aktivnost u prva tri kvartala 2022. usporila je na 7,1% na godišnjoj razini. Iako su zbog polvačenja EU sredstava iz MOO fonda sredinom lipnja, investicijske aktivnosti ostale snažne, potrošnja kućanstava je prigušena uslijed smanjenja raspoloživog dohotka zbog visoke stope inflacije i rastućih cijena energije. Izvozna potražnja nije bila na očekivanoj razini, ali su rezultati turističke sezone 2022. godine nadmašili rekordno snažnu sezonu 2019. godine.

Inflacija je primjetno ubrzala od početka rata u Ukrajini, pretežno uslijed rasta cijena hrane i goriva, pri čemu je država ograničila cijene energenata. Smanjena ponuda radne snage na tržištu rada podupirala je temeljnu inflaciju, unatoč padu realnih plaća. Unatoč svemu tome, Hrvatska je u lipnju 2022. zadovoljila kriterij stabilnosti cijena i ušla u europodručje u 2023.

Stabilnost javnih financija osigurana je snažnim prihodima i prestankom mjera potpore iz vremena pandemije COVID-a 19 u uvjetima kad je nužno ublažiti inflaciju. Proračunski se manjak u 2021. spustio ispod 3% BDP-a, dok je rebalansom proračuna za 2022. predviđen manjak od 2,6%. Snažne gospodarske aktivnosti i inflacija bi morale kompenzirati možebitne nepredviđene izdatke i dodatne mjere potpore, iako se ne može isključiti mogućnost još jednog rebalansa kojim bi javna potrošnja porasla.

Rast će biti ograničen ratom izazvanom inflacijom i drugim nepovoljnim kretanjima. Rast BDP-a u 2022. bit će sporiji jer je rat u Ukrajini pojačao inflatorne pritiske, ali će se zadržati iznad potencijala s obzirom na otpornost koju je gospodarstvo iskazalo u prvoj polovici godine. Privatna potrošnja će usporiti kako godina bude odmicala zbog pada realnih plaća, dok će slabljenje gospodarstava u europodručju ograničiti rast izvoza. Provedba reformi zacrtanih u NPOO-u i obnova nakon potresa mogli bi potaknuti investicije i potencijalni rast koji je u razdoblju prije krize izazvane COVID-om 19 bio zamjetno niži nego u usporedivim zemljama.

2. Gospodarski kontekst

2.2. Ključni tranzicijski izazovi (I/II)

European Bank
for Reconstruction and Development

Konkurentnost (5,7)

- Dominantni turistički sektor slabo je povezan s drugim sektorima, što ograničava prelijevanje dodane vrijednosti u druge sektore.
- **Hrvatska se, povijesno gledano, nije okoristila snažnom trgovinskom i ulagačkom integracijom** kao druge zemlje SEB-a, što je ograničilo rast složenijih sektora. Cjenovna konkurentnost zadnjih se godina poboljšala, što je išlo u prilog snažnom rastu izvoza.
- Unatoč novijim pomacima, **poslovno okruženje bi imalo dodatnih koristi od daljnjeg smanjenja administrativnih prepreka.**
- **Državna poduzeća imaju znatan utjecaj na gospodarstvo**, a njihovi poslovni rezultati mogli bi se popraviti boljim upravljačkim okvirom.
- Pokazatelji digitalizacije ukazuju na dobru stopu penetracije u odnosu na usporedive zemlje, iako zaostaju na stavkama širokopojasnog pristupa i digitalnih javnih usluga.
- Inovacijski kapaciteti i dalje su ograničeniji u odnosu na usporedive zemlje SEB-a.

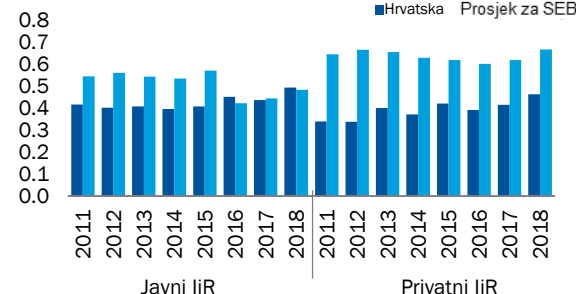
Dobro upravljanje (6,1)

- **Percipirana kvaliteta upravljanja znatno zaostaje za onom u usporedivim zemljama SEB-a.** Najveći su raskoraci prisutni u području vladavine prava, kvalitete regulatornog okvira i kontrole korupcije.
- Prema Indeksu percepcije korupcije Transparency Internationala za 2022., Hrvatska zauzima 57. mjesto među 180 zemalja, što predstavlja napredak u odnosu na mjesto na kojem je stagnirala tijekom prethodne tri godine. Iako se po tome nalazi među prvih deset zemalja EBRD-ova poslovanja, Hrvatska je i dalje među pet najniže rangiranih država članica EU-a.
- Razina percepcije neovisnosti pravosuđa i dalje je niska, kako među poduzećima tako i u širokoj javnosti.
- U nekim ocjenama javna uprava opisuje se kao prekomjerno složena te se navodi da je treba depolitizirati i profesionalizirati. U tom su području neke od važnih reformi obuhvaćene NPOO-om.
- Prema Ispitivanju poslovnog okruženja i uspješnosti poduzeća (BEEPS), razina neformalnosti među najnižima je u regiji.

Zelena tranzicija (6,8)

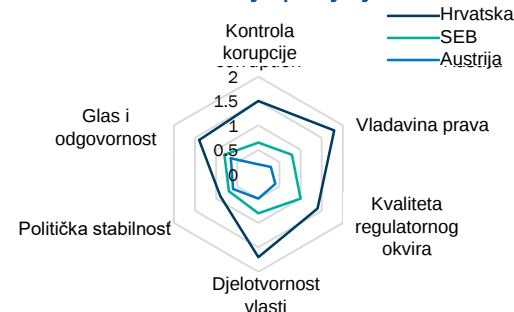
- **Kad je riječ o proizvodnji zelene energije, Hrvatska je u boljem položaju od većine usporedivih zemalja EU-a.** Važnu prednost donose hidroenergija i rastući sektor obnovljivih izvora energije. Međutim proizvodnja solarne energije ne razvija se brzo kao proizvodnja energije iz vjetra i još uvijek čini tek djelić ukupnih kapaciteta u području OIE-a.
- **Iako se pristupilo uklanjanju zakonodavnih prepreka, neriješena administrativna, regulatorna i tehnička pitanja ograničavaju razvoj obnovljivih izvora energije.** Među prepreke ubraja se i prespor postupak izdavanja dozvola, a bit će potrebna i komplementarna ulaganja u mreže s obzirom na koncentraciju obnovljivih izvora u priobalju.
- **Energetska intenzivnost gospodarstva viša je od prosjeka EU-a.** Grijanje je i dalje uvelike neučinkovito, posebice centralni toplinski sustavi.
- Nedostaci u kružnom gospodarstvu i gospodarenju otpadom ometaju zelenu tranziciju u Hrvatskoj.
- Pravedna tranzicija važna je u ugljično intenzivnoj Sisačko-moslavačkoj i Istarskoj županiji.

Izdaci za liR (udio u BDP-u)

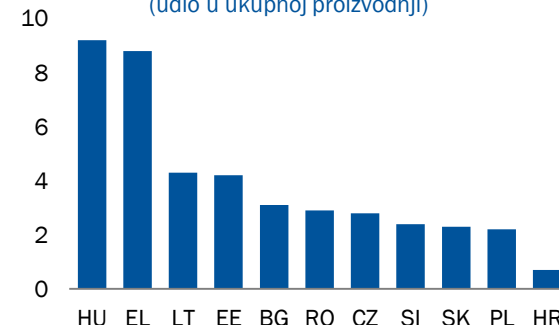
Izvor: Europska ljestvica uspjeha u inoviranju

Pokazatelji upravljanja

Izvor: Svjetski pokazatelji upravljanja Svjetske banke za 2021.

Proizvodnja solarne električne energije
(udio u ukupnoj proizvodnji)

Izvor: Ember Climate

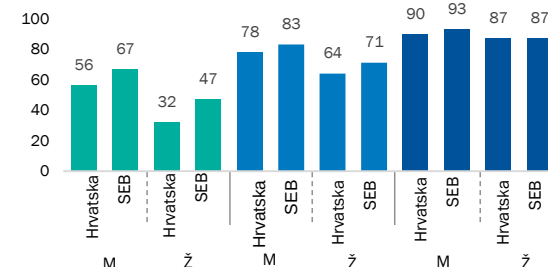
2. Gospodarski kontekst

2.2. Ključni tranzicijski izazovi (II/II)

Uključivost (6,8)

- **Stopa sudjelovanja na tržištu rada niža je od one u usporedivim zemljama i od prosjeka EU-a**, a raskoraci su prisutni kako s obzirom na spol i dob, tako i na školsku spremu.
- Rodna uključenost podjednaka je kao u usporedivim zemljama SEB-a, **ali žene su češće u nesigurnijim oblicima radnog odnosa**. U odnosu na usporedive zemlje SEB-a, manje je izgledno i da će se žene s nižim stupnjem obrazovanja uključiti na tržište rada.
- **Nezaposlenost mladih i dalje je visoka**. Kvaliteta obrazovanja te manjak primjerenih mogućnosti zapošljavanja dovode do iseljavanja i uzrokuje manjak traženih vještina.
- Regionalna uključenost također je među najnižima na prostoru SEB-a jer ruralna područja znatno zaostaju za gradskim.
- Slab interes za strukovno obrazovanje i osposobljavanje te obrazovanje odraslih pogoršava neusklađenost postojećih i traženih vještina, posebno za niskokvalificirane radnike.

Stopa sudjelovanja na tržištu rada, prema spolu i stupnju obrazovanja

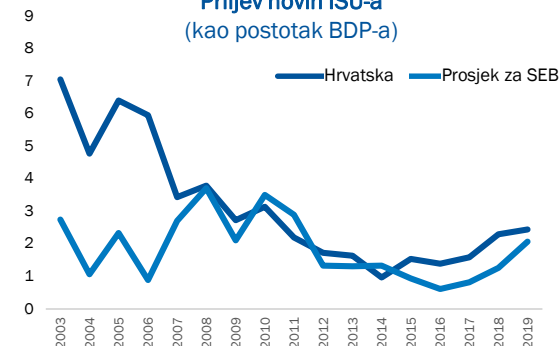

Izvor: Eurostat

Integriranost (6,6)

- Ukupni izvoz u 2021. činio je oko 52% BDP-a, što je najniži udio u regiji.
- Robni izvoz nije tako tehnološki napredan kao što je to u usporedivim zemljama SEB-a, ali je zato diversificiraniji.
- Na primitke od turizma i putovanja otpada oko 70% izvoza usluga, ali zadnjih godina rast bilježe i druge usluge.
- Formalne prepreke za ISU slične su kao i u usporedivim zemljama, ali investicijski tokovi su skromniji.
- Kvaliteta cestovne infrastrukture u Hrvatskoj visoka je i na razini je one u odabranim usporedivim zemljama OECD-a, **ali cestovna povezanost unutar Hrvatske ponešto zaostaje za onom u usporedivim zemljama**. Kvaliteta necestovne infrastrukture i dalje je niska.
- Iako je pokrivenost mobilnom mrežom bolja nego u usporedivim zemljama SEB-a, širokopojasni pristup je slabiji.

Priljev novih ISU-a
(kao postotak BDP-a)

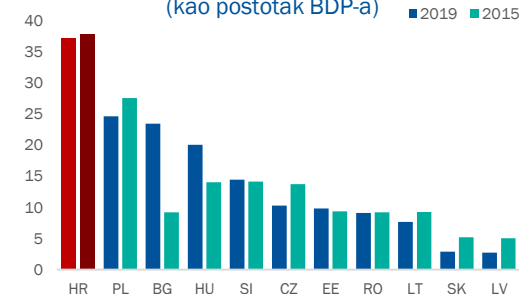

Izvor: UNCTAD, izračuni autora

Otpornost (6,5)

- **Financijskim sustavom dominiraju banke**, uz razmjerno visok stupanj koncentracije.
- **Adekvatnost kapitala je zadovoljavajuća, ali udio NPK-a viši je od prosjeka za SEB** (5,4% u odnosu na 3,6% na kraju 2020.), a viši je i udio kredita denominiranih u stranoj valuti.
- **Tržišta kapitala su pozamašna, ali postoje problemi s likvidnošću**, a nova uvrštenja na Zagrebačku burzu bila su malobrojna. Snažna potražnja domaćih mirovinskih fondova nadmašuje ono što tržište može ponuditi.
- Hrvatska provodi reforme energetskog sektora u smislu liberalizacije i razdvajanja djelatnosti u skladu sa zahtjevima EU-a, ali tržišna moć i dalje je u rukama nekoliko državnih poduzeća. Reforma tarifnog sustava još nije dovršena.
- Prekogranična povezanost je dobra, ali u domaćoj mreži postoje praznine koje sputavaju širenje u području obnovljivih izvora energije.

Tržišna kapitalizacija dionica
(kao postotak BDP-a)

Izvor: ESB, Eurostat, izračuni autora

3. Prioriteti Vlade i uključivanje dionika

3.1. Reformski prioriteti Vlade

- U **Nacionalnoj razvojnoj strategiji do 2030.**, koju je Hrvatski sabor donio 2021. godine, utvrđuju se četiri sveobuhvatna strateška smjera radi potpore gospodarskom, društvenom i regionalnom razvoju zemlje. Riječ je o sljedećim ciljevima: (i) održivije gospodarstvo i društvo, (ii) jačanje otpornosti na krize, (iii) zelena i digitalna tranzicija te (iv) ravnomjeran regionalni razvoj.
- U srednjoročnom razdoblju od **2021. do 2026.**, ti se prioriteti operacionaliziraju u **Nacionalnom planu oporavka i otpornosti (NPOO-u)**, u kojem se opisuju planirane reforme i ulaganja u oporavak nakon krize izazvane COVID-om 19, a koja će se provesti uz potporu iz fondova EU-a (5,5 mlrd. € u bespovratnim sredstvima). Glavna područja intervencije usmjerena su na:
- **Digitalizaciju:** jačanje digitalnih vještina u društvu ponudom boljih obrazovnih programa u školama i visokim učilištima, kao i programa obrazovanja odraslih; donošenje Strategije digitalne Hrvatske za razdoblje do 2032. godine i širenje mogućnosti za privlačenje digitalnih talenata iz čitavog svijeta.
- **Dobro (ekonomsko) upravljanje:** povećanje učinkovitosti pravosuđa, rad na suzbijanju korupcije i poboljšanje pristupa javnoj upravi i njezine učinkovitosti (digitalizacija usluga); unaprjeđenje održivosti javnih financija, poticanje rasta i jačanje pričuva za slučaj recesija, a samim time i povećanje predvidljivosti za potrebe poslovnog planiranja.
- **Konkurentno i inovativno gospodarstvo:** poticanje poduzetništva i razvoj konkurentne zelene i digitalne industrije, uključujući održivi turizam i poljoprivredu, što bi se podržalo povećanjem izdataka za liR.
- **Zapošljavanje:** smanjivanje neusklađenosti postojećih i traženih vještina razvojem ciljanih aktivnih politika zapošljavanja; povećanje privlačnosti za mlade zaposlenike i poticanje povratka kvalificiranih iseljenika i dolaska digitalnih talenata iz čitavog svijeta.
- **Energetsku i resursnu učinkovitost:** promicanje energetske učinkovitosti i prelaska na čistu energiju pojednostavnjenjem administrativnih postupaka. Donošenje politika u području održive infrastrukture u okviru Programa razvoja zelene infrastrukture u urbanim područjima za razdoblje 2021.-2030. i Programa kružnog gospodarenja prostorom i zgradama za razdoblje 2021.-2030. Daljnje poticanje obnove zgrada u skladu s programima energetske obnove zgrada do 2030.
- **Ekologiju i biogospodarstvo:** u skladu sa Zelenim planom i Strategijom EU-a za bioraznolikost, poticanje prelaska na zelenu poljoprivredu uz povećanje produktivnosti poljoprivrede i akvakulture i smanjivanje emisija SP-a.

3.2. Reformska područja EBRD-a načelno usuglašena s vlastima

- Naglasak na digitalizaciju i inovacije kao ključne pokretače budućeg gospodarskog razvitka te na diversifikaciju i poduzetništvo.
- Povećana potpora zelenoj tranziciji ulaganjima i jačim savjetodavnim aktivnostima u području javnih politika radi povećanja kapaciteta obnovljivih izvora energije i mjera energetske učinkovitosti.
- Pomoć državnim i lokalnim vlastima u jačanju institucionalnih kapaciteta pružanjem financijskih sredstava i tehničke pomoći radi bolje otpornosti na vanjske šokove.
- Stvaranje kvalificirane radne snage, između ostaloga i u segmentima zelenog i digitalnog gospodarstva, ne bi li se ispravili nedostaci u vještinama i nadoknadio manjak radne snage te ojačala društvena i gospodarska integracija ranjivih skupina.

3.3. Key Messages from Civil Society to EBRD

- Organizacije civilnog društva (OCD) podržale su prioritet Bančine strategije za Hrvatsku kojim bi se podržala konkurentnost putem inovacija, digitalizacije i dobrog upravljanja. Poblje, OCD-ovi smatraju da bi EBRD morao podržati na mala i srednja poduzeća usmjerene reforme u cilju uklanjanja tržišnih i administrativnih prepreka zelenim inovacijama.
- Predstavnici civilnog društva nadalje podupiru i to što Banka stavlja naglasak na ubrzavanje zelene tranzicije u Hrvatskoj i usklađivanje s Pariškim sporazumom. OCD-ovi smatraju da je naglasak na povećanje kapaciteta obnovljivih izvora energije dobro došao, ali i naglašavaju potrebu ulaganja u zelenu infrastrukturu u ruralnim i priobalnim područjima gdje poboljšanja zaostaju.
- Nadalje, organizacije civilnog društva pozdravljaju strateški prioritet Banke kojim se nastoji ojačati otpornost uključivanjem i jačim angažmanom dionika. Naglasile su da bi htjele da Banka nastavi obraćati pozornost područjima kao što su mogućnosti zapošljavanja, osposobljavanja i financiranja za skupine kao što su žene, mladi, izbjeglice i ostale ranjive skupine.

4. Utvrđivanje prioriteta Strategije za Republiku Hrvatsku

European Bank
for Reconstruction and Development

Što treba promijeniti? (Dijagnoza stanja u RH)	Može li se to promijeniti? (Politička ekonomija)	Što Banka može učiniti? (Institucionalne sposobnosti)	Strateški prioriteti (2023.-2028.)	Što bi smo htjeli vidjeti u 2028.?
- Slab rast produktivnosti koju sputava nizak stupanj gospodarske diversifikacije i integracije. - Među najmanje inovativnim gospodarstvima u EU-u (u donjoj trećini), sa slabom aktivnošću liR-a pokretanu privatnim sektorom. - Sektorska struktura ISU-a ne ide u prilog rastu zbog visoke koncentracije u financijskom sektoru. - Zaostaje za usporedivim zemljama po širokopojasnoj povezivosti i digitalnim javnim uslugama. - Slaba poslovna ostvarenja i korporativno upravljanje u državnim poduzećima.	- Članstvo u EU-u kao uporište: zemlja je uvela euro i krenula je sa sveobuhvatnim procesom uklanjanja administrativnih i regulatornih opterećenja za poslovanje i poboljšanja upravljanja u državnim poduzećima. - Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine trebala bi pridonijeti održivom gospodarstvu i digitalnoj tranziciji. - Dostupnost sredstava iz fondova EU-a predstavlja priliku za poticanje ulaska privatnog kapitala u perspektivna područja (npr. digitalizaciju).	- Dosadašnja ostvarenja u ponudi financijskih proizvoda i pružanju savjeta prilagođenih potrebama poduzeća radi poticanja njihova rasta i jačanja njihove konkurentnosti. - Opsežan rad na razvoju tržišta kapitala ponudom inovativnih financijskih instrumenata i omogućavanjem alternativnog pristupa financiranju. - EBRD je nedavno donio dokument o digitalnom pristupu koji služi kao okvir za potporu digitalnoj tranziciji u zemljama u kojima posluje. - Golemo iskustvo u poboljšanju korporativnog upravljanja u DP-ima.	Ojačati konkurentnost kroz inovacije, digitalizaciju i dobro upravljanje	- Ojačana konkurentnost privatnog sektora nakon krize izazvane COVID-om 19 - Povećane razine digitalizacije i inovacija - Poboljšano gospodarsko upravljanje
- Sektorom OIE-a dominira hidroenergija (47% ukupne proizvodnje električne energije), a eksploatacija solarne energije i energije vjetra još uvijek je nedovoljno razvijena. - Neučinkovita potrošnja energije i ugljično intenzivnija industrija nego u usporedivim zemljama SEB-a; znatna energetska i ugljična intenzivnost u zgradarstvu. - Znatni nedostaci u gospodarenju komunalnim otpadom (otpad iz kućanstava, zbrinjavanje na odlagalištima). - Visoka osjetljivost na posljedice klimatskih promjena - kronični i akutni rizici za ključne sektore gospodarstva poput turizma, poljoprivrede i OIE.	- Među ciljevima ih NEKP-a do 2030. su povećanje udjela OIE-a u neposrednoj potrošnji energije na 36,4% i smanjenje emisija SP-a u skladu s Uredbom ESR. - Alokacija predviđena NPOO-om za zelenu obnovu zgrada i ispunjavanje obveze poštivanja standarda ZEB povećava poticaje za energetska učinkovitost, ali NEKP do 2030. ne postavlja baš ambiciozan cilj za EnU (kako je istaknuto u preporukama EK-a). - Donesena je Strategija prilagodbe klimatskim promjenama u Republici Hrvatskoj za razdoblje do 2040. godine, a slijedi i akcijski plan.	- Stručno znanje i iskustvo u promicanju OIE-a i povećanju kapaciteta elektroenergetskih mreža. - U svojim APZG-ovima, EBRD zauzima sustavan pristup promicanju održivije infrastrukture i gradskih sredina. - Opsežna financijska i tehnička potpora za rješavanje pitanja resursne učinkovitosti i promicanje mjera ublažavanja klimatskih promjena. - Stručno znanje i iskustvo u ublažavanju rizika putem usklađivanja s Pariškim sporazumom i dubinske analize fizičkih rizika klimatskih promjena.	Ubrzati prelazak Hrvatske na zeleno gospodarstvo i njezino usklađivanje s Pariškim sporazumom	- Povećani kapaciteti za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora i diversificirana struktura izvora energije - Poboljšana energetska i resursna učinkovitost - Pojačana otpornost na klimatske promjene / usklađenost s Pariškim sporazumom
- Zaostaje za usporedivim zemljama SEB-a u gotovo svim područjima koja podrazumijevaju sustav dobrog upravljanja. - Treća najneučinkovitija javna uprava na prostoru EU-a, sa slabim provedbenim kapacitetima. - Visoka stopa nezaposlenosti među mladima (oko 20% u 2020.) i regionalne nejednakosti u raspoloživim resursima, što se odražava na migracijske obrasce, nedostatak vještina i nestašicu radne snage. - Niska stopa sudjelovanja žena na tržištu rada, pri čemu žene prevladavaju u nesigurnijim oblicima radnog odnosa i često rade na neformalnim poslovima.	- Slijedom potresa iz 2020., donesen je zakon kojim se uređuje obnova zgrada oštećenih potresom, kao i intervencija države u fazi obnove. - NPOO-om su predviđene ambiciozne reforme u području aktivnih politika zapošljavanja, koje bi trebale omogućiti šire sudjelovanje ciljnih skupina koje treba uključiti na tržište rada. - Nacionalnom razvojnom strategijom Republike Hrvatske do 2030. godine trebalo bi se omogućiti aktivno sudjelovanje građana u digitalnom društvu i gospodarstvu.	- Iznimno dobra dosadašnja ostvarenja u potpori lokalnim vlastima u jačanju kapaciteta putem financiranja i savjetovanja te pružanja tehničke pomoći u provedbi ulaganja. - uključenosti i olakšavanju pristupa mogućnostima zapošljavanja kroz ponudu posebno prilagođenih financijskih proizvoda i razvoj vještina relevantnih za tržište rada među pripadnicima ranjivih segmenata društva, uključujući stavljanje novog težišta na digitalizaciju.	Povećati otpornost kroz uključivanje i pojačano sudjelovanje dionika	- Učinkovitije upravljanje dionicima i institucijama na nacionalnoj razini, uz veće sudjelovanje privatnog sektora - Ojačana i otpornija nacionalna i komunalna infrastruktura - Olakšan pristup vještinama, mogućnostima zapošljavanja i financiranju za ranjive segmente društva

5. Okvirni pregled aktivnosti i željenih rezultata (1/3)

European Bank
for Reconstruction and Development

1. prioritet: Ojačati konkurentnost kroz inovacije, digitalizaciju i dobro upravljanje

Ključni ciljevi	Aktivnosti (ostvarenja)	Pokazatelji za praćenje (ishodi)
Ojačana konkurentnost privatnog sektora nakon krize izazvane COVID-om 19	- Izravno kreditiranje, vlasničko i kvazivlasničko financiranje i savjetovanje poduzeća, financijskih institucija i MSP-ova uz postizanje uske koordinacije i komplementarnosti na temelju konkurentnih prednosti pojedinih financijskih institucija. - Potpora domaćim MSP-ovima u uvođenju inovativnih praksi i inoviranju proizvoda kroz posredno financiranje (možda putem IPR-a) i savjetovanje, možebitno u suradnji s EIB-om (npr. SMP). - Potpora razvoju tržišta kapitala, uključujući sudjelovanje u transakcijama na tržištu kapitala u sektoru FI-a i korporativnom sektoru, među ostalim i inovativnim financijskim proizvodima (poput zelenih i pokrivenih obveznica). - Istraživanje mogućnosti za potporu IPO-ima i ulaganje u IPO-e, uključujući i državna poduzeća. - Potpora prekograničnim ulaganjima (ITP i PFT), pomoć izvozniciima i istraživanje mogućnosti za korištenje instrumenata podjele portfeljnog rizika. - Financiranje izravnih stranih ulaganja u strateške sektore (npr. obnovljive izvore energije), prijenos tehnologija i inovacije.	- Ukupni obujam/broj kredita koje su PFI-ovi isplatili poduzećima/MSP-ovima - Broj klijenata koji su prijavili povećanje prodaje i/ili produktivnosti
Povećane razine digitalizacije i inovacija	- Potpora digitalizaciji i inovacijama u privatnom sektoru, uključujući MMSP-ove. - Jačanje digitalne infrastrukture (npr. širokopojasna mreža, 5G, svjetlovodna mreža) i vještina putem izravnog financiranja i savjetovanja. - Potpora start-up poduzećima pružanjem savjeta i nastavak potpore poduzetničkim inkubatorima i akceleratorima.	Broj klijenata (uključujući start-up-ove) koji su dobili potporu u digitalizaciji i inovaciji
Poboljšano gospodarsko upravljanje	- Stavljanje težišta na unaprjeđenje korporativnog upravljanja u državnim poduzećima kako se budu javljale nove prilike- - Potpora reformama radi poticanja boljeg iskorištavanja i povećanja učinkovitosti državne imovine (npr. optimizacija upravljanja nekretninama u državnom vlasništvu). - Nastavak potpore regulatornoj usklađenosti bankarskog sektora.	Poboljšani regulatorni, pravni i institucionalni okviri za bolje gospodarsko upravljanje

Pokazatelj učinka: Indeks ekonomske složenosti (poredak zemalja) (Centar za međunarodni razvoj, Harvard)

Konkurentnost

Dobro upravljanje

PUBLIC

5. Okvirni pregled aktivnosti i željenih rezultata (2/3)

European Bank
for Reconstruction and Development

2. prioritet: Ubrzati prelazak Hrvatske na zeleno gospodarstvo i njezino usklađivanje s Pariškim sporazumom

Ključni ciljevi	Aktivnosti (ostvarenja)	Pokazatelji za praćenje (ishodi)
Povećani kapaciteti za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora i diversificirana struktura izvora energije	- Izravno i posredno financiranje projekata obnovljivih izvora energije (s naglaskom na solarnu energiju i energiju vjetra) u korporativnom i javnom sektoru. - Potpota integraciji obnovljivih izvora u nacionalnu elektroenergetsku mrežu. - Suradnja s državnim, regionalnim i lokanim vlastima te s udruženjem Obnovljivi izvori energije na stvaranju preduvjeta za razvoj odobalnih vjetroelektrana i agrosolarnih elektrana. - Istraživanje mogućnosti za transakcije na zelenim tržištima kapitala (npr. zelene obveznice, obveznice za održivost). - Potpota ulaganjima u energetska sigurnost, diversifikaciji energetska izvora i dobavnih pravaca te pružanju ključnih energetska usluga (uključujući opskrbu plinom, gorivom i električnom energijom).	- Ukupni instalirani kapaciteti za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora (MW) - Smanjene / izbjegnute emisije CO_{2e} (t/god.)
Poboljšana energetska i resursna učinkovitost i kružno gospodarstvo	- Potpota razvoju kružnog gospodarstva putem financiranja i savjetovanja u području gospodarenja otpadom, recikliranja i naprednih rješenja za skladištenje otpada. - Nastavak financiranja energetska učinkovitosti i zelenih tehnologija u sektoru industrije i zgradarstva. - Promicanje i širenje Programa za zelene gradove. - Potpota okolišno održivim i na klimatske promjene otpornim ulaganjima i praksama, s naglaskom na sektor nekretnina i turizma te, u širem smislu, ITP. - Potpota posebnim programima osposobljavanja radi usvajanja zelenih vještina u privatnom i javnom sektoru.	- Ušteda primarne energije (GJ/god.) - Smanjenje količine/recikliranje materijala (t/god.)
Pojačana otpornost na klimatske promjene i usklađenost s Pariškim sporazumom	- Ugrađivanje otpornosti na klimatske promjene u holistički pristup prostornom i urbanističkom planiranju (APZG-ovi, urbana regeneracija itd.) - Nastavak jačanja svijesti i podupiranja regulatora i institucija u pogledu upravljanja, procjene i objavljivanja okolišnih, društvenih i upravljačkih rizika te rizika od klimatskih promjena. - Istraživanje mogućnosti za financiranje infrastrukturnih projekata otpornih na klimatske promjene.	Broj zakonskih, institucionalnih i/ili regulatornih poboljšanja koja pridonose otpornosti na klimatske promjene

Pokazatelj učinka: ugljična intenzivnost (CO₂/BDP) (IEA)

Zelena tranzicija

5. Okvirni pregled aktivnosti i željenih rezultata (3/3)

3. prioritet: Povećati otpornost kroz uključivanje i pojačano sudjelovanje dionika

Ključni ciljevi	Aktivnosti (ostvarenja)	Pokazatelji za praćenje (ishodi)
Učinkovitije upravljanje dionicima i institucijama kako bi se omogućila otpornost privatnog sektora	- Potpota Vladi u obnovi javnih zgrada nakon potresa i provedbi drugih odabranih reformi i ulaganja. - Financiranje privatnog sektora kako bi mogao izdržati vanjske šokove, među ostalim i putem posrednog financiranja. - Suradnja s ključnim nacionalnim dionicima energetskega sektora (npr. HEP-om) na otklanjanju lokalnih/regionalnih uskih grla u području energetske sigurnosti.	Br. zakonskih i/ili institucionalnih poboljšanja i/ili poboljšanja regulatornog okvira
Ojačana i otpornija nacionalna i komunalna infrastruktura	- Jačanje financijske održivosti, operativne učinkovitosti i kapaciteta lokalnih vlasti putem sprege savjetovanja i financiranja (npr. projekti povezani s oporavkom od posljedica potresa i drugih poremećaja). - Pomoć u unaprjeđenju i proširenju nacionalne i komunalne infrastrukture putem financiranja i savjetovanja. - Potpota programima urbane regeneracije putem TP-a i izravnih ulaganja. - Potpota rodno osjetljivim i uključivim projektima održive infrastrukture. - Potpota primjeni naprednih i energetske osviještenih pametnih tehnologija u komunalnim, prijevoznim i energetske poduzećima.	Br. projekata kojima se jača nacionalna i komunalna infrastruktura
Olakšan pristup vještinama, zapošljavanju i financiranju za ranjive segmente društva	- Jačanje ASB programa kroz angažman u području javnih politika i ponudu novih uključivih proizvoda. - Daljnje širenje Programa za poduzetnice (WiB). - Potpota mogućnostima za zapošljavanje mladih i poduzetništvu (start-up tvrtkama) među mladima u okviru programa Mladi u poduzetništvu (YiB). - Potpota društvenoj i gospodarskoj integraciji izbjeglica, uključujući žene i djecu. - Suradnja s privatnim i javnim sektorom na stvaranju mogućnosti za cjeloživotno obrazovanje za osjetljive segmente stanovništva. - Potpota jedinicama lokalne samouprave i jačanje sudjelovanja lokalnih zajednica u urbanoj regeneraciji (nakon potresa).	Ukupni obujam/br. korisnika savjetodavnih usluga koji su sudjelovali u posebnim programima, uključujući programe osposobljavanja

6. Plan komplementarnosti međunarodnih partnera u poslovnim područjima EBRD-a

Poslovna područja EBRD-a

		Sektori								Međusektorske teme				
		Industrija, trgovina i poljoprivreda					Održiva infrastruktura		FI		Strateške inicijative			
Indikativna godišnja prosječna ulaganja/ bespovratna sredstva (mil. €, 2017.-2022.)		Poljoprivreda	Proizvodnja i usluge	Nekretnosti i turizam	TMT	Prirodni resursi	Energetika	Infrastruktura	Bankarstvo	Nebankovne FI	Zeleno gospodarstvo	Uključenost i rodna pitanja	Domaća valuta i tržišta kapitala	Malo poduzetništvo
EU*	2.030						€	€			€	€		€
EIB	380	●	●	€			€	€	€		€	€		€P
EIF	250									€				€
IBRD/ Svj. banka	145							€P			€	€		€
IFC	19								€	€	€			€
EBRD	170.9	€	●	€	●	●	€P	€	€P	€P	€	€P	€P	€

€ Područje značajnih ulaganja

● Težište uglavnom na privatnom sektoru

P Područja značajnog angažmana na politikama

○ Težište uglavnom na javnom sektoru

Napomena: Planirana aktivnost MFI-a temelji se na javno dostupnim podacima. Značajnim ulaganjem MFI-a smatraju se projekti čija vrijednost prelazi 5% godišnjih ulaganja, a ugovoreni su od 2017. nadalje.

*Na temelju doprinosa EU-a (ESIF-a) državnom proračunu Republike Hrvatske 2014. - 2020. i M00-a.

Moguća područja suradnje

Zelena tranzicija

- Nastavak suradnje i pronalaženja mogućnosti za ulaganja u energetske sektor i dijalog o energetske politici s EIB-om i EU-om te traženje mogućih sinergija u podršci zelenim gradovima i komunalnom razvoju radi ubrzavanja zelene tranzicije u zemlji.

Konkurentnost

- Suradnja s partnerskim MFI-ovima i HBOR-om radi jačeg sudjelovanja privatnog sektora u gospodarstvu i njegove konkurentnosti, koordinacije ulaganja i dijaloga o javnim politikama. Iznalaženje novih područja suradnje s EIB-om, uključujući i savjetodavne usluge.

Otpornost

- Pronalaženje mogućnosti za ulaganja s partnerskim MFI-ovima u kontekstu oporavka od posljedica potresa, pandemije i energetske krize.

7. Provedbeni rizici i okolišne i socijalne implikacije

European Bank
for Reconstruction and Development

Rizici za provedbu Strategije	Vjerojatnost	Učinak	Okolišne i socijalne implikacije
Povećana podložnost vanjskim utjecajima i daljnji poremećaji u globalnim lancima vrijednosti mogli bi sputati oporavak nakon pandemije i potresa i odvratiti od dugoročnih ulaganja.			Procjena i upravljanje utjecajima na okoliš i društvo: Treba osigurati odgovarajuću procjenu i ublažavanje izravnih, neizravnih i prekograničnih utjecaja projekata na OiD u skladu s Direktivom EU-a o POU-u, Okolišnom i socijalnom politikom EBRD-a i njegovim izvedbenim zahtjevima (IZ-ovima). Tehnička pomoć klijentima za provedbu sustava upravljanja okolišnim i socijalnim aspektima u skladu s međunarodnim standardima.
Daljnja nesklonost komercijalizaciji i ograničen interes vlasti za primjenu JPP-a u sektoru javne infrastrukture mogli bi umanjiti EBRD-ov potencijal za promicanje bitnih projekata.			Radna snaga i uvjeti rada: Osigurati da postupanje klijenata u području radnih odnosa bude u skladu s EBRD-ovim IZ-om 2., osobito u pogledu radnih prava i uvjeta rada, upravljanja izvođačima i primarnim dobavljačima, sprječavanja rodno uvjetovanog nasilja i uznemiravanja te spolnog iskorištavanja i zlostavljanja, kao i upravljanja aktualnim krizama (npr. COVID-19, rat u Ukrajini). Učinkovita uporaba resursa i sprječavanje i kontrola onečišćenja: I dalje su prisutni izazovi u području sakupljanja i zbrinjavanja otpada i otpadnih voda, centralnih toplinskih sustava i onečišćenja zraka. Klijente treba podržati u pridržavanju mjerodavnih direktiva i unaprjeđenju učinkovitosti sektorski specifičnih procesa u skladu s NRP-om i obvezom prelaska na zelenog gospodarstva. Treba razvijati projekte kružnog gospodarstva i resursne učinkovitosti te prelazak na niskougljično gospodarstvo provedbom projekata u području obnovljivih izvora energije te jačati otpornost i prilagodbu na klimatske promjene u okviru usklađivanja s Pariškim sporazumom.
Izostanak reformi i ograničeni administrativni kapaciteti za korištenje sredstava iz MOO-a i strukturnih fondova mogli bi ograničiti potencijal za tržišno utemeljena poboljšanja konkurentnosti i otpornosti gospodarstva.			Zdravlje, sigurnost i zaštita: Treba pružiti pomoć u poboljšanju zaštite zdravlja i sigurnosti na radu i u zajednici, među ostalim u infrastrukturnim i energetske projekatima. Možda će biti potrebna sredstva za TS na rješavanju pitanja sigurnosti i zaštite zaposlenika i zajednica pogođenih priljevom izbjeglica, uključujući sigurnost i zaštitu osjetljivih skupina poput izbjeglica i posljedice za mentalno zdravlje.
Osjetljivost na klimatske promjene mogla bi utjecati na održivost projekata komunalne infrastrukture.			Preuzimanje zemljišta, nedobrovoljno preseljenje i ekonomsko raseljavanje: Treba osigurati da svi projekti koji iziskuju preuzimanje zemljišta, bilo trajno ili privremeno, budu u skladu sa zahtjevima Banke u pogledu naknade i vraćanja uvjeta za život na prijašnju razinu te da se osigura svrsishodno sudjelovanje i savjetovanje pogođenih dionika, pa tako i osjetljivih skupina. Očuvanje bioraznolikosti i održivo gospodarenje živim prirodnim dobrima: I dalje su prisutni izazovi u vezi s potrebom za odgovarajućim razmatranjem može bitnih rizika i utjecaja projektnih aktivnosti na osjetljiva i/ili zakonski zaštićena i međunarodno priznata područja vrijedne bioraznolikosti te osiguravanjem zaštite vrsta i staništa važnih u smislu očuvanja. Možda će biti potrebna sredstva za TS radi temeljitih procjena bioraznolikosti i/ili provedbe određenih planova ublažavanja utjecaja na bioraznolikost. Kulturna baština: Treba osigurati uvođenje odgovarajućih postupaka procjene i planova ublažavanja utjecaja radi zaštite materijalne i nematerijalne kulturne baštine i utvrđivanja ključnih dionika Financijski posrednici: Treba osigurati da partnerski FP-ovi raspolažu odgovarajućim okolišnim i socijalnim kapacitetima i postupcima upravljanja rizicima. Uključivanje dionika: Klijente treba podržati u izradi i provedbi planova uključivanja dionika kako bi se osiguralo svrsishodno savjetovanje i javno informiranje za čitavog vijeka trajanja projekta.

Visok(a) Srednja /srednji) Niska/ nizak

Procjena donatorskog sufinanciranja

European Bank
for Reconstruction and Development

Procjena potreba u razdoblju obuhvaćenom novom Strategijom za RH

Donatorska sredstva bit će potrebna za ostvarivanje ključnih ciljeva Strategije za RH, pa tako i za:

- uvođenje novih instrumenata kao što su instrumenti podjele (portfeljnog) rizika i (kvazi) vlasnički instrumenti, u sprezi s odobrenim kreditima i neizravnim financiranjem radi jačanja konkurentnosti MSP-ova
- izravno financiranje poput bespovratnih sredstava za promicanje digitalne infrastrukture i prakse u privatnom sektoru
- bespovratna sredstva za promicanje ulaganja u zelenu infrastrukturu, diversifikaciju strukture izvora energije i povećanje energetske učinkovitosti te razvoj politike i pružanje savjeta za stvaranje poticajnog regulatornog okruženja
- kreditiranje MMSP-ova koje vode žene i/ili se nalaze u slabije razvijenim područjima, u sprezi s pružanjem savjeta o boljoj integraciji migranata
- bespovratna sredstva u sprezi sa savjetovanjem državnih i lokalnih vlasti o jačanju otpornosti nakon COVID-a i potresa te otpornosti na klimatske promjene kroz bolju infrastrukturu i upravljanje

Mogući izvori donatorskih sredstava

- U Hrvatskoj su se koristila samo sredstva za TS. U razdoblju provedbe nove Strategije za RH, od koristi bi mogla biti donatorska sredstva koja se dodjeljuju i za druge vrste instrumenata.
- EU je glavni i redovni davatelj bespovratnih sredstava za TS, u zadnje vrijeme kroz EBRD-ov fond „Reform TSI1” za financiranje aktivnosti povezanih s reformom privatnog sektora.
- Radi pomoći Hrvatskoj u zelenoj tranziciji, Instrumenti za financiranje zelenog gospodarstva (GEFF), podržani i od strane Vlade Republike Hrvatske, omogućili bi širu primjenu posredovanog zelenog financiranja i zelenih ulaganja.
- I dalje će se tražiti potpora bilateralnih donatora. Tajvan zadnjih godina pridonosi znatnim iznosima, a u sklopu Visokoučinkovitog partnerstva za djelovanje u području klime (HIPCA) aktivirao je i svoj doprinos za zemlje koje ne ispunjavaju uvjete za SRP. Sredstva se mogu usmjeriti i preko drugih višedonatorskih računa kao što je fond za poticanje malog poduzetništva poznat kao „Small Business Impact Fund”.
- Posebni fond dioničara EBRD-a već se prometnuo u najvećeg doprinositelja te također može poslužiti kao ključan dopunski izvor sredstava tako što pomaže u prevladavanju raskoraka između neispunjenih potreba i dostupne potpore donatora (pa tako i za određene projekte u području dijaloga o politikama i upravljanja).

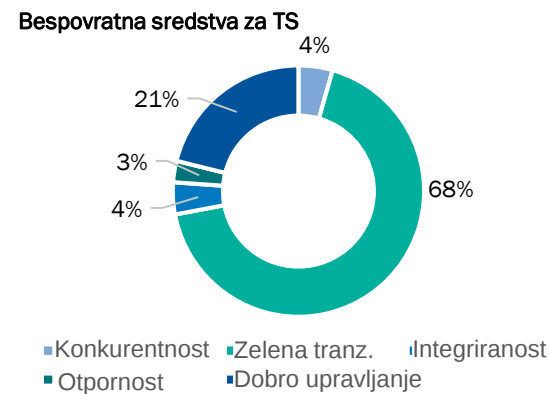
Odabrani pokazatelji dostupnosti

	EBRD-ov regionalni percentilni rang ¹	
BDP po stanovniku (PKM, tek. \$) ²	28.842	75 th
Zemlja prima SRP	Ne	N/P
OSRP kao udio bruto nacionalnog dohotka (%) ³	N/P	N/P
SRP po stanovniku (\$ - tekuće cijene) ³	N/P	N/P

Donatorsko financiranje tijekom prethodne Strategije (mil. €)⁴

Korištenje bespovratnih sredstava u razdoblju 2020.-2021.⁵

1. Jednostavni percentilni rang iskazan kao postotni udio gospodarstava EBRD-a rangiranih ispod Hrvatske; 2. Izvor: WDI (za 2020. ili zadnju godinu za koju su dostupni podaci); 3. Izvor: OECD (2019.); 4. Podaci o TS-u za razdoblje 2017.-2021. temelje se na namjenskim sredstvima na razini projekata. Iznosi bespovratnih sredstava za sufinanciranje ulaganja temelje se na novim ugovorima s klijentima; 5. Na temelju glavne tranzicijske odlike bespovratnih sredstava dodijeljenih (za TS) ili ugovorenih s klijentima (za sufinanciranje ulaganja) u 2020. i 2021.

Prilog

PUBLIC

European Bank
for Reconstruction and Development

Prilog 1. – Politička ocjena u kontekstu članka 1. (1/5)

U razdoblju od donošenja prethodne Strategije za RH, Hrvatska je ostala predana načelima iz članka 1. Sporazuma o osnivanju Banke i dosljedno ih primjenjuje. Uspostavljen je ustavni i zakonodavni okvir za pluralističku parlamentarnu demokraciju. Prema ocjeni Vijeća Europe, dioba vlasti, mehanizmi uzajamne kontrole moći pojedinih ogranka vlasti unutar političkog sustava te jamstva za ostvarivanje temeljnih prava i svrsishodnu ulogu civilnog društva uvelike su u skladu s međunarodnim i europskim normama. U medijima vladaju pluralizam i konkurencija, a civilno društvo neovisno je u svom radu. Prema ocjeni Organizacije za europsku sigurnost i suradnju (OESS-a), izbori su slobodni i provode se u skladu s međunarodnim normama. Hrvatska je članica Europske unije od 2013.

U razdoblju od donošenja prethodne strategije, Hrvatska je ostvarila daljnji napredak u svim područjima demokratske reforme nadovezujući se na napore uložene u jačanje višestranačke demokracije. Istodobno, i dalje su prisutni određeni izazovi u području vladavine prava i borbe protiv korupcije, osobito kad je riječ o učinkovitosti pravosuđa i percepciji njegove neovisnosti među pripadnicima javnosti. Prema Izvješću EU-a o vladavini prava za 2021., u javnosti i među poduzećima razina percepcije neovisnosti pravosuđa među najnižima je na prostoru EU-a i u silaznoj je putanji.¹

Slobodni izbori i predstavnička vlast

Slobodni, poštjeni i natjecateljski izbori

Hrvatska je parlamentarna republika. Predsjednik Republike bira se na neposrednim izborima, ali uloga mu je uglavnom protokolarna. Na čelu Vlade je premijer, koji na dužnost stupa kad mu povjerenje iskaže većina od 151 zastupnika u Hrvatskom saboru kao jednodomnom parlamentu. Svi saborski zastupnici biraju se neposredno na razdoblje od četiri godine u 12 izbornih jedinica: deset višemandatnih izbornih jedinica od kojih svaka bira po 14 zastupnika te dvije neteritorijalne jedinice, od kojih

se u jednoj biraju tri saborska zastupnika koji predstavljaju hrvatske državljane koji nemaju prebivalište u Hrvatskoj, a u drugoj se bira osam zastupnika koji predstavljaju 22 ustavno priznate nacionalne manjine.

Promatrači iz OESS-a/UDILJP-a ocijenili su sve dosadašnje izbore u Hrvatskoj kao slobodne. Postojećim pravnim okvirom postavljeni su zdravi temelji za održavanje demokratskih izbora. Postojećim zakonom kojim se uređuje financiranje političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referenduma, koji je donesen 2019., povećana je transparentnost troškova izborne promidžbe. OESS/UDILJP preporučio je daljnje unaprjeđenje izbornog zakonodavstva radi otklanjanja možebitnih nedosljednosti i rascjepkanosti složenih zakonskih odredaba povezanih s provedbom izbora.²

Posljednji predsjednički izbori održani su u prosincu 2019., dok su posljednji opći izbori održani u srpnju 2020. Prema ocjeni OESS-a, i jedni i drugi bili su natjecateljski, pluralistički i dobro vođeni.

Dioba vlasti i djelotvorni mehanizmi uzajamne kontrole moći pojedinih ogranka vlasti

Dioba vlasti te ovlasti kojima zakonodavac raspolaže u pogledu pozivanja vlade na odgovornost i provođenja parlamentarnog nadzora uvelike su u skladu s međunarodnim normama. Uspostavljen je odgovarajući sustav osiguravanja odgovornosti izabranih dužnosnika. Funkcioniranje Sabora u skladu je s europskom demokratskom praksom.

Stvarna ovlast izabranih dužnosnika za obnašanje vlasti

Hrvatska je uspostavila institucionalne, pravne i financijske mehanizme koji izabranim dužnosnicima daju stvarnu ovlast za obnašanje vlasti, pri čemu nisu sputani nikakvim nedemokratskim pravima veta niti bilo kakvim drugim neprimjerenim utjecajima.

1. Europska komisija, Izvješće o vladavini prava za 2021., Poglavlje o stanju vladavine prava u Hrvatskoj; 2. OESS/UDILJP, Predsjednički izbori 2019., Hrvatska, Izvješće misije UDILJP-a za ocjenu potreba, 28. studenog 2019.; OESS/UDILJP, Parlamentarni izbori 2020., Hrvatska, Izvješće misije UDILJP-a za ocjenu izbora. Konačno izvješće, 28. rujna 2020.

Prilog 1. – Politička ocjena u kontekstu članka 1. (2/5)

Civilno društvo, mediji i sudjelovanje

Razmjeri i neovisnost civilnog društva

U Hrvatskoj je uspostavljen zadovoljavajući pravni okvir za organizacije civilnog društva (OCD-ove). Prema Registru udruga Republike Hrvatske, trenutno je registrirano preko 39.000 domaćih udruga i više od 200 aktivnih zaklada. Među njima ih je više od 400 kao glavnu djelatnost prijavilo zaštitu ljudskih prava. OCD-ovi su većinom koncentrirani u velikim gradovima, ali civilno se djelovanje širi i na manje gradove te ruralna područja. U zadnje dvije godine financijska im se održivost pogoršala zbog negativnog utjecaja pandemije COVID-a 19. OCD-ovi se i dalje uvelike oslanjaju na financiranje na temelju projekata.

Nekoliko je tijela odgovorno za suradnju Vlade s OCD-ovima, a među njima je i Savjet za razvoj civilnog društva - savjetodavno tijelo Vlade zaduženo za provedbu Nacionalne strategije stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva. Iako su OCD-ovi u Hrvatskoj aktivni i ne podliježu ograničenjima, neki iznose navode o političkom pritisku.

Vlada namjerava unaprijediti portal e-Savjetovanja u skladu s obvezom preuzetom prema Akcijskom planu za otvorenu vlast.³ Akcijski plan, u kojem se poziva na razvoj mehanizama koji će javnosti omogućiti učinkovito praćenje provedbe javnih politika, prepoznaje OCD-ove kao partnere u, među ostalim, antikorupcijskim programima te predviđa njihovo sudjelovanje u razvoju nove strategije suzbijanja korupcije.

Neovisnost i pluralizam medija koji nisu podvrgnuti cenzuri

U Hrvatskoj vlada pluralističko medijsko okruženje koje obuhvaća cijeli niz nacionalnih radijskih i televizijskih kanala, tiskanih medija i

internetskih portala, pri čemu građanima nudi uvid u širok spektar političkih gledišta.⁴ Pravni okvir kojim se osigurava uravnoteženo i nepristrano medijsko izvještavanje uglavnom je uspostavljen i u skladu je s međunarodnim normama. Glavni izvor informacija i dalje je televizija, iako radio uživa najviši stupanj povjerenja javnosti.⁵ Tiskani mediji u zadnjih deset godina bilježe pad naklade. Internetom se koristi oko 78 posto građana Hrvatske.

Sloboda izražavanja i informiranja zajamčena je Ustavom, kojim se zabranjuje cenzura i utvrđuje pravo na pristup informacijama i javnim dokumentima u posjedu bilo kojeg tijela javne vlasti. Agencija za elektroničke medije jamči javnu dostupnost podataka o vlasništvu nad medijima.

Uspostavljen je pravni okvir za zaštitu novinara. Međutim, postoje izvješća o tome kako novinari postaju metom govora mržnje i prijetnji, kako na internetu tako i izvan njega.⁶ Prema Hrvatskom novinarskom društvu, u 2021. je zabilježen porast broja tužbi protiv novinara zbog kaznenih djela klevete i uvrede, a tu su i brojni parnični postupci. Premda sudovi često presuđuju u korist dotičnih novinara, velik broj sudskih postupaka za novinare predstavlja financijski rizik i može imati učinak zastrašivanja. Mjerodavne međunarodne organizacije pozvale su na dekriminalizaciju klevete.⁷ Hrvatske vlasti osnovale su stručnu skupinu radi savjetodavne pomoći u oblikovanju politike suzbijanja takvih tužbi.

Mnogobrojni kanali građanskog i političkog sudjelovanja

Uspostavljeni su mnogobrojni kanali građanskog i političkog sudjelovanja, a javna savjetovanja sastavni su dio zakonodavnih postupaka.

3. Hrvatska je članica Partnerstva za otvorenu vlast od 2011.; 4. Prema Ministarstvu kulture i medija, riječ je o 27 televizijskih kanala, 137 radijskih postaja (od čega 9 neprofitnih), 280 elektroničkih publikacija (124 neprofitne) i 106 pružatelja medijskih usluga satelitom, kabelom i internetom; 5. Eurobarometer, Javno mnijenje u Europskoj uniji, Izvješće o Hrvatskoj za 2021.; 6. Prema Platformi Vijeća Europe za promicanje zaštite novinarstva i sigurnosti novinara, u 2021. je izdano šest aktivnih upozorenja: četiri u kategoriji „Uznemiravanje i zastrašivanje novinara”, jedan slučaj u kategoriji „napadi na fizičku sigurnost i integritet novinara” i jedan u kategoriji „druge radnje koje negativno utječu na slobodu medija”; 7. OESS, Redovno izvješće Stalnom vijeću, Ured predstavnika za slobodu medija, 25. studenog 2021.

Prilog 1. – Politička ocjena u kontekstu članka 1. (3/5)

Sloboda osnivanja političkih stranaka i prisutnost organizirane oporbe

Sloboda osnivanja političkih stranaka zajamčena je Ustavom, a provodi se i u praksi, o čemu svjedoči prisutnost značajne i raznolike oporbe kojoj je omogućeno slobodno djelovanje i suprotstavljanje inicijativama vlasti. U Hrvatskom saboru zastupljeno je više od desetak političkih stranaka.

Vladavina prava i pristup pravosuđu

Vladavina prava

Uspostavljeni su svi zakonodavni i institucionalni mehanizmi neophodni za zaštitu vladavine prava. Ustavom se priznaje pravo svakog pojedinca da se obrati pravosudnom sustavu i štiti svoja prava. Građani imaju pravo na slobodno i pošteno suđenje i ne prijeti im proizvoljno uhićenje ili oduzimanje slobode.

Neovisnost pravosuđa

Neovisnost pravosuđa zaštićena je Ustavom, a uspostavljeni su i ključni mehanizmi kojima se osigurava zaštita njegove nepristranosti.

Kako stoji u Izvješću o vladavini prava u EU-u za 2021., iako su u hrvatskom pravosudnom sustavu postignuta poboljšanja u pogledu skraćivanja trajanja postupka i smanjivanja broja neriješenih predmeta, i dalje su potrebna poboljšanja kako bi se uklonili nedostaci u pogledu učinkovitosti i kvalitete. K tome, u Izvješću se navodi da se razina percepcije neovisnosti pravosuđa u široj javnosti nalazi u silaznoj putanji još od 2016. Tako je 2021. bila među najnižima u EU-u. Među poduzećima je razina percepcije pravosuđa u 2021. bila najniža u EU-u.⁸

Djelotvorne politike i institucije u području sprječavanja korupcije

Indeks percepcije korupcije (CPI) Transparency Internationala za 2022. godinu svrstao je Hrvatsku na 57. mjesto od 180 zemalja⁹, što predstavlja napredak u odnosu na mjesto na kojem je stagnirala tijekom

prethodne tri godine. Iako se po tome nalazi među prvih deset zemalja EBRD-ova poslovanja, Hrvatska je i dalje među pet najniže rangiranih država članica EU-a.

Ministarstvo pravosuđa i uprave ima posebnu jedinicu zaduženu za koordinaciju provedbe strategija suzbijanja korupcije i s njima povezanih akcijskih planova. Savjet za sprječavanje korupcije (savjetodavno tijelo Vlade sastavljeno od predstavnika javnih institucija i OCD-ova) i Nacionalno vijeće za praćenje provedbe Strategije suzbijanja korupcije izvješćuju Sabor o svom radu dvaput godišnje. Specijalizirani ured državnog odvjetništva i specijalizirani policijski odjel zaduženi su za sprječavanje, otkrivanje i provođenje istraga složenih slučajeva. Novi Visoki kazneni sud osnovan je 2021. godine. Ured pučke pravobraniteljice osmišljava nove aktivnosti u području obrade prijava zviždača. Nova Strategija sprječavanja korupcije za razdoblje 2021.-2030. usvojena je u listopadu 2021. Cilj joj je ojačati institucionalni i pravni okvir rješavanjem cijelog niza pitanja, uključujući mjerodavne međunarodne preporuke. U 2022. godini Sabor je izglasao ukidanje imuniteta članovima Vlade za koruptivna kaznena djela.

Hrvatska je članica Skupine država protiv korupcije (GRECO-a) pri Vijeću Europe od 2000. Prema Dodatku drugom izvješću GRECO-a o sukladnosti u sprječavanju korupcije među parlamentarnim zastupnicima, sucima i državnim odvjetnicima, koji je donesen u rujnu 2020., Hrvatska je na zadovoljavajući način provela ili postupila prema pet od jedanaest preporuka sadržanih u Izvješću o četvrtom evaluacijskom krugu, dok su tri preporuke dijelom provedene, a tri nisu provedene.¹⁰

Jednakost vlasti i građana pred zakonom

Ustav jamči jednakost svih građana pred zakonom, što se općenito poštuje i u praksi.

8. Europska komisija, Izvješće o vladavini prava za 2021., Poglavlje o stanju vladavine prava u Hrvatskoj.

9. Transparency International, Indeks percepcije korupcije za 2022.

10. Vijeće Europe, GRECO, Četvrti evaluacijski krug, Dodatak drugom izvješću o sukladnosti za Hrvatsku, donesen 25. rujna 2020., a objavljen 21. listopada 2020.

Prilog 1. – Politička ocjena u kontekstu članka 1. (4/5)

Građanska i politička prava

Sloboda govora, informiranja, vjeroispovijedi, savjesti, kretanja, udruživanja, okupljanja i privatnog vlasništva

Građanska i politička prava u Hrvatskoj uglavnom se i dalje poštuju.

U tijeku je postupak ocjene dosadašnjih ostvarenja Hrvatske u području ljudskih prava, koji je 2020. pokrenut u okviru Univerzalnog periodičnog pregleda (UPR-a) Ujedinjenih naroda. U prethodnom krugu Hrvatska je prihvatila 162 od 167 preporuka proisteklih iz UPR-a.

Hrvatska je potpisnica glavnih međunarodnih instrumenata u području ljudskih prava. Ustav građanima jamči temeljne slobode i prava priznata međunarodnim pravom. U potpunosti je zajamčena sloboda govora, informiranja, vjeroispovijedi, savjesti, kretanja, udruživanja i okupljanja. Ustavom i mjerodavnim zakonima zabranjena je diskriminacija na temelju spola, rase, jezika, vjere, nacionalnog ili socijalnog podrijetla, imovinskog stanja ili društvenog položaja. Prava vlasništva uglavnom se poštuju i štite.

Politička uključenost žena, nacionalnih i drugih manjina

U skladu s hrvatskim Ustavom, država priznaje i jamči pravo pripadnika nacionalnih manjina na očuvanje, razvoj i izražavanje njihovog etničkog, kulturnog, jezičnog i vjerskog identiteta. Prema posljednjem popisu stanovništva iz 2021., među nacionalnim manjinama najveće skupine čine Srbi (3,2 posto stanovništva), Bošnjaci (0,6 posto) i Romi (0,5 posto prema popisu stanovništva, iako se općenito pretpostavlja da je stvaran udio Roma zapravo viši). Prema ocjeni Vijeća Europe, hrvatski zakonodavni okvir za nacionalne manjine sveukupno je u skladu s odredbama Okvirne konvencije. Doneseno je sveobuhvatno zakonodavstvo u području suzbijanja diskriminacije, a tu su i strukture za promicanje jednakog postupanja i bavljenje pojedinačnim slučajevima diskriminacije na nacionalnoj i regionalnoj razini.

Građani se mogu slobodno izjasniti kao pripadnici jedne od 22 priznate nacionalne manjine. U Hrvatskom je saboru za zastupnike nacionalnih manjina rezervirano osam mjesta: tri za srpsku i pet za ostalu 21 nacionalnu manjinu (pripadnici mađarske i talijanske manjine biraju po jednog zastupnika; pripadnici češke i slovačke manjine biraju zajedno jednog zastupnika; pripadnici albanske, bošnjačke, crnogorske, makedonske i slovenske manjine biraju zajedno jednog zastupnika; pripadnici austrijske, bugarske, njemačke, židovske, poljske, romske, rumunjske, rusinske, ruske, turske, ukrajinske i vlaške manjine biraju zajedno jednog zastupnika).

Iako je zakonom propisana rodna kvota od najmanje 40 posto pripadnika svakog spola na kandidacijskim listama za izbor zastupnika, prilikom posljednjih općih izbora oko 20 posto lista nije ispunilo taj zahtjev. Unatoč povećanju u odnosu na prethodne izbore, udio žena u Hrvatskom saboru i dalje je razmjerno nizak: 23 posto u sadašnjem sazivu konstituiranom 2020. Prethodna predsjednica Republike Hrvatske bila je dosad prva žena izabrana na tu dužnost, a Hrvatska je u prošlosti imala i jednu predsjednicu Vlade. Prosječno gledano, žene u Hrvatskoj zarađuju manje od muškaraca s istim stupnjem stručne spreme, ali taj je raskorak sve manji. Hrvatska je 2018. potvrdila Istanbulsku konvenciju.

Zabrana uznemiravanja, zastrašivanja i mučenja

Ustavna jamstva zaštite od uznemiravanja, zastrašivanja i mučenja na snazi su te se primjenjuju u praksi.

Izaslanstvo Europskog odbora za sprečavanje mučenja i neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT-a) Vijeća Europe obavilo je brzi reaktivni posjet Hrvatskoj od 10. do 14. kolovoza 2020. u vezi s izazovima s kojima su se vlasti suočavale u upravljanju dugom kopnenom granicom i velikim priljevom migranata u zemlju. CPT je ispitao postupanje prema migrantima i pravna jamstva koja su im na raspolaganju, osobito duž granice s Bosnom i Hercegovinom. Izvješće objavljeno krajem 2021.¹¹ sadrži kritiku o navodno neprimjerenom postupanju prema migrantima zaustavljenim pri nezakonitom prelasku granice.

11. <https://rm.coe.int/1680a4c199>

Prilog 1. – Politička ocjena u kontekstu članka 1. (5/5)

Hrvatska Vlada podnijela je iscrpno očitovanje na izvješće CPT-a koje je na njen zahtjev Vijeće Europe 1. ožujka 2022. objavilo na svojim stranicama (<https://rm.coe.int/1680a5acfc>).

Hrvatske su vlasti također objavile da je Hrvatska u lipnju 2021. uspostavila neovisni mehanizam praćenja postupanja policijskih službenika prema migrantima, koji se provodi u suradnji s relevantnim organizacijama civilnog društva i neovisnim pravnim stručnjacima, a u cilju pružanja dodatnih jamstava za primjenu relevantnih odredbi nacionalnog, europskog i međunarodnog prava u postupanju s migrantima.

Izaslanstvo CPT-a obavilo je zadnji periodični posjet Hrvatskoj u rujnu 2022. radi praćenja napretka u provedbi preporuka danih nakon periodičnog posjeta iz 2017. s naglaskom na postupanje sa zatvorenicima i uvjete u kojima žive. To izvješće još nije objavljeno.